

Trenbide zahar

Txirrindulaz, oinez edo zaldiz ibiltzeko lau trenbide zahar atondurik daude Nafarroan.

Garai batean garraiobide moderno eta azkarra izan ziren trenbide anitz zaharkitu eta betiko gelditu ziren 50eko hamarkada inguruan; horiek utzitako bideak egokitu, eta bide berde bihurtu dituzte horietako lau Nafarroan. Oinezkoak eta txirrindulariak ibiltzen ahal dira Bidasoa, Plazaola, Irati eta Tarazonica trenak utzitako arrastoetan.

GARRAIOEN BILAKAERA AZKARRAREkin, antzina hainbat herri elkartzen zituzten tren askok ibiltzeari utzi eta funtziorik gabe utzi zituzten hainbat eta hainbat kilometro trenbide. Naturaren inguruan, herri eta ondare kultural askoren alboan, hilik geratu ziren bideak egokitu, eta oinez, txirrindulaz eta zaldiz ibiltzeko bide egoki eta ederrak dira orain.

Aisialdi eta denbora librerako kultura berriari bultzada ematen diote bide berdeek, eta natura ezagutu eta zaintzeko leku bikainak dira. Oinez edo txirrindulaz zailtasunik gabe ibiltzeko aukera ematen dute, trenbideak aldapa gutxi eta bihurgune zabalak utzi baititu. Lurrez, hormigoiez edo asfaltoz, guztiak bertan ibiltzeko aproposak dira, bai helduenak eta bai haurrak. Gainera, txirrindulariek eta oinezkoek errepideetan izaten duten arriskurik ez dute hemen, ibilgailu motordunek ez baitute sarrerarik.

Orain, udaberria eta eguraldi ona hasten delarik, Nafarroako inguru eta txoko ezkatatu, ezezagun eta eder ugari ezagutzeko parada ematen dute lau bide berdeek.

Doneztebetik Endarlatsara

Bidasoako trenak Doneztebetik Iruneraino egiten zuen bidaia XX. mendearen lehen erdian. Gero, trenak bidea egiteari utzi eta azken urteotan Doneztebetik Endarlatsaraino doan bide berdea prestaturik dago. Trenak egiten zuen bidai horretako 29 kilometroetan hormigoiz, lur eta asfaltoan ibiltzen ahal da, tarte batzuetan besteetan baino erraztasun handiagoz. Doneztebetik aterata, Sunbilla, Lesaka, Bera eta Endarlatsa inguruetatik pasatzen da trenbide zaharra. Eta hor trenak utzitako arrastoak ikusten ahal dira. Bertiz parkearen inguruak, Bidasoa ibai zabala, basoa, egurrezko zubi esekiak eta trenak funtzionatzen zuen garaia gogora ekartzen duten zortzi tunel ilun dira Bidasoa bide berde honetan.

Iruñetik 50 kilometro dira Donezteberaino, eta 35 kilometro Donostiatik Endarlatsako sarreraraino. Hala ere, Sunbilla, Lesaka eta Beratik ere sartzen ahal da bidean.

Plazaolaren arrastoa

Bidasoaren bidetik hurbil, Plazaola trenak

utzi zuen trenbidea ere oinez, txirrindulaz eta zaldiz zeharkatzen ahal da. Uitzitik Andoainerainoko bidea egiten du, eta Gipuzkoako lurretaraino heltzen da, 31 kilometroko bidetik.

Uitzitik Leitزارako 8 kilometroak erabat egokitu gabe daude, baina Andoainerainoko gainerako bidea lur trinkoa da, oinez edo txirrindulaz ibiltzeko oso egokia. Leitzan, bide berderako sarreran, garai batean tren estazioa izan zena dago; zaharkiturik eta konpondu gabe dago orain, baina orduan nolakoa izan zen ikusteko aukera ematen du.

Eta hortxe hasten da Andoainerako bidearen bigarren zatia, zubi txiki eta tunel ilun eta hezea igarota. Kilometro batzuk aurrerago, Plazaola estazioa zena ere badago, Leitzakoa baino zainduagoa, baina konpondu gabe hala ere.

31 kilometro hauetan baso atlantiarrak eta pinudi ugari daude, trenbidea zena ingurunean erabat integraturik baitago.

Irati Ilunberriko arroilan

Nafarroako bide berderik motzena Irati trenak utzitako trenbidearena da, Ilunberriko arroilaren inguruetan. 6 kilometro besterik ez ditu, eta zaldiz igarotzeko ez dago egokiturik. Hala ere, ingurune eta fauna ederra erakusten du.

1911. urte arte putreak bakarrik heltzen ahal ziren Pirinioetako arroila eder honetaraino. Orduan, bi tunel egin eta Irati tren bertatik pasatzen hasi zen; bidaiariek lehenengoz ikusi ahal izan zuten ingurune hori. Baina trena 1955. urtean itxi zuten, eta orain trenbidearen gainean egindako bide berdeak guztion eskura jartzen du ingurune eder hori.

Sei kilometro besterik ez izan arren, leku eder eta arrasto anitz dira bertan. Arroilaren gaineko *Deabruaren zubi* deituriko zubi estu eta beldurgarria; tunel ilun eta hezea; putreen eta beste hegaz-

Trenak utzitako arrastoak, zubi zaharrak, tunelak eta ingurune natural ederra erakusten ditu Bidasoako bide berdeak. Helduek, gazteek eta haurrek ere bide berdeetatik ibiltzeko aukera dute, oinez, txirrindulaz eta zaldiz.

CRISTINA BERIAIN

